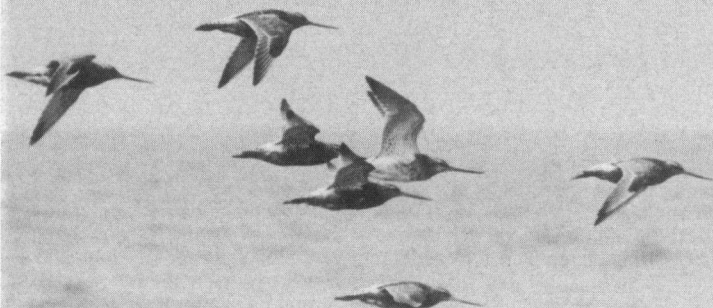

Het paradijs bestaat... nog

Gerard Ouweneel

Rosse Grutto's.

Foto: Henk Zweers.

Zonsopgang aan de kust van Mauretanië, een paar honderd kilometer beneden de Kreeftskeerkring. Wat hutjes op het strand vormen de vissersnederzetting Iouik. Achter de laatste hut begint de Sahara, reikend tot de Rode Zee. Vóór de Atlantische Oceaan, tot het Caraïbische gebied. Achter een paar duizend kilometer woestijn, vóór idem tintelend water. De 'Sirius' ligt kort uit de kust. Op het dek een groepje vogelaars. In stilte. Ieder verwerkt het adembenemende schouwspel van zonsopgang op deze scheiding van twee werelden. Ze voelen zich indringers en dat zijn ze ook. Kort en tersluiks richten de vogelaars hun kijkers op de op het strand bezig zijnde Imraguen, de vissers. Dit is hun wereld. Het is december. Tussen de hutten van Iouik jagen Boerenzwaluwen, Kemphanen en Steenlopers zien wij zelfs deze open onderkomens binnengaan. Naast de nederzetting ligt een lage bult. Op de top rust een Lannervalk, zandkleurig als de achter hem beginnende leegte. De valk kijkt uit over de Banc d'Arguin als over zijn koninkrijk. Vóór de bult lopen twee Imraguen langs. Even zijn de valk en de mensen in één beeld. Ik moet aan Slijpers' miniatuur 'Fatima met de vrouw' denken en wenste dat Henk hier was om deze emotie te delen. Dan vliegt de valk laag af de Banc in, nu tegen water en slik wel contrasterend. Opvliegende steltlopers markeren de route die de valk neemt. Als wij even later ver boven de Banc een samengebalde groep steltlopers tegen de hoge lucht snelle wendingen zien maken, veronderstellen wij dat de Lanner is overgegaan tot actie.

'De Palearctic heeft haar vogels weer uitgezonden', zei iemand op één van de volgende dagen toen wij met de Imraguen in hun zeilboot ver over de Banc waren uitgezworven. Toen waren wij al gestopt met pogingen te komen tot min of meer concrete steltlopertellingen.

Wij genoten alleen van de grootsheid van het gebeuren, van de onbegrensde gezichtseinder rondom, van onze Lepelaars, sterns en steltlopers, overwinterend in deze magnifieke entourage. En wij benijdden onze landgenoten die, een paar jaar eerder, het gegeven was hier een hele winter onderzoek te doen. De in hun rapporten opgesomde aantallen vogels kwamen tot leven: 9000 Lepelaars, 60 tot 80.000 Flamingo's, 98.000 Bontbekplevier, 173.500 Krombekstrandlopers, 818.000 Bonte Strandlopers, 543.000 Rosse Grutto's... de Palearctic heeft haar vogels weer uitgezonden. Nooit eerder voelden wij ons zo dicht betrokken bij de ruimten en afstanden die trekvogels overbruggen. Telkens bij het zien van grote vluchten steltlopers die zich hoog en ver boven de Banc verplaatsten, trokken wij in gedachten de routes door. Naar Taimyrschiereiland of nog oostelijker langs de Noordelijke IJ-

zee. Of zuidelijker langs de Afrikaanse kust tot rond de Kaap. Of naar Noordwest-Europa, naar 'onze' Waddenzee.

Terug in Nederland bleken de gemaakte foto's geheel ontoereikend om die enerverende dagen langs Afrika's westkust te doen herleven. De emoties van Iouik op de grens van twee werelden, die van die Velduil op Tidra, de slagordes op de stranden marcherende Wenkkrabben bejaagd door Lachsterns, de theeséances met de Imraguen tijdens zeiltochten, Arel met zijn Witte Pelikanen en bovenal de enorme vogeldrommen, overal en steeds opnieuw, komend van de kusten van de Noordelijke IJszee, uit Europa, uit Nederland om te overwinteren in deze adembenemende ruimte.

'Heren, ik kan u verzekeren, het paradijs bestaat'. Met deze woorden begon Siegfried Woldhek een paar jaar later zijn verslag aan de Nederlandse Sectie van de ICBP over de stand van zaken op de Banc. Net terug van een bijeenkomst in Mauretanië van de Foundation Internationale du Banc d'Arguin (FIBA), was óók hij nog geheel in de ban van de Banc. De FIBA werd opgericht in 1986 om de Mauretaanse overheid te

Wij genoten van 'onze' Lepelaars!

Foto: Hans Gebuis.

steunen in haar streven om de Banc te beschermen en te beheren. Steun aan de regering van die jonge staat die, al jaren terug, de durf en visie bezat de Banc d'Arguin te verheffen tot nationaal park. Dáár wel.

Gidsland

Tijdens de tochten over de Banc gingen de gesprekken veelvuldig over de Waddenzee, vierduizend kilometer noordelijker; zoals ik sindsdien tijdens bezoeken aan de Waddenzee praat en denk over de Banc.

Wij hekelden het prutserige Madurodambeleid dat toen, al kabinettenlang, jegens de Waddenzee ten beste gegeven werd. Toegegeven, de laatste jaren is er wat verbeterd. Hoewel tot dusver vrijwel uitsluitend op papier, waarmee Den Haag hoger pleegt te scoren dan met de daad. De aanwijzing Natuurbeschermingswet en het plaatsen onder de Ramsar-Conventionie gingen de Planologische Kernbeslissing Waddenzee (PKB) vooraf. Met deze beslissing waren natuurliefhebbers dånig in hun sas. Want de PKB geeft aan dat bij alle besluiten inzake de Waddenzee, niet mag worden afgeweken van de regel dat de natuurdoelstellingen moeten prevaleren. Maar de aanvankelijke vreugde over de PKB is al weer getemperd. Want wat zien wij? Groeperingen met lucratieve activiteiten in de Waddenzee, vechten aan dat hun gedoe in strijd is met de PKB-doelstellingen. Wij zien het met de vissers die doodgemoedereerd de Waddenzee kunnen ontdoen van de laatste Mossel, Kokkel, garnaal en wie weet wat nog meer waarvan wordt ontdekt dat er geld aan valt te verdienen... Den Haag kijkt toch de andere kant op.

En zie hoe nu ook al de discussies opblazen of gasboringen al dan geen schade berokkenen. In januari 1994 loopt de tienjarige termijn af, waarin oliemaatschappijen vrijwillig hebben afgezien van gebruik van de hun verstrekte concessies voor gaswinning. Niet alleen de oliemaatschappijen willen van die afspraak af en thans al vallen uit die hoek pleidooien te beluisteren dat verstoringen als gevolg van gaswinningsactiviteiten voor het milieu gering zijn. Aan het standpunt dat natuurbescherming zal innemen, behoeft niet te worden getwijfeld. Maar hoe zal Den Haag reageren? Kordaat en in de lijn van haar Planologische Kernbeslissing Waddenzee? Dus geen gaswinning. Of zitten de departementale orakels nu al te broeden op zo'n oplossing vol uitstel, verdoezeling en voor zich uit schuiven?

En met de olierampen van dit seizoen, Noordwest-Spanje en de Shetlands net achter de rug, kunnen wij ook nieuwsgierig uitzien naar de daadkracht van onze ministeriële delegatie die zal aanschuiven bij de komende Noordzee-Ministersconferentie. Zullen wij na afloop nu eindelijk kunnen zeggen 'ja, er is wat bereikt?'. Of wordt het weer 'glas, plas en was', met de obligate vondst dat 'meer onderzoek nodig is'.

Olierampen zullen doorgaan. En gelet op hetgeen in Nederland allemaal om de noord gaat, is honderd miljoen liter ruwe olie die vanuit de Noordzee de Waddenzee binnenstroomt echt geen doemdenkscenarió. Nederland zou nu echt eens een gidsland kunnen zijn door op die Noordzee-conferentie een creatief plan op tafel te leggen dat allereerst het probleem aanpakt van onveilige olietankers die met slecht opgeleide bemanningen en onbekwame officieren door en langs kwetsbare zee- en kustgebieden in de Noordzee koersen. Want Den Haag moet wel beseffen dat de verantwoordelijkheid voor haar PKB niet ophoudt bij het Marsdiep.

Willemsduin

Een oktoberochtend op het Willemsduin, Schiermonnikoog. Bewolkt, maar de fijne westenwind zorgt voor goed zicht. Links lage duintjes, het brede strand van paal 14 met daarachter de Noordzee. Rechts de Waddenzee. Vóór, oostwaarts kijkend, de meest ongeschieden gezichtseinder van de Waddenzee en misschien wel van heel Nederland. Het is zo'n oktobertrekochtend waarvan later zal worden gezegd 'weet je nog?' Boven de Noordzee strepen zeeëenden en Eidereenden en ook al een paar maal meeuwen achtervolgende Kleine Jagers. Rechts de steeds in beweging zijnde drommen najaarsvogels van de Waddenzee. Op de grens van het wad, rustend op een paaltje, een Slechtvalk, 'everything under control'. Vóór ons, of liever recht op ons afkomend, al urenlang, een stroom binnenkomende vogels. 'De Palearctic zendt haar vogels uit': lijsters, leeuweriken, mezen, Goudhaantjes, Vinken, Kepen, een Klapdeks, een paar Bonte Kraaien, een Ruigpootbuiszard... En dat alles in die ruimte en in die onnavolgbare kleurschakering van de plaats waar zee, duin, kwelder en wad samenkomen. 'Het paradijs bestaat... nóg'.

■ G.L. Ouweneel, Lijster 17, 3299 BT Maasdam.